

ව්‍යාපාර පරීක්ෂණ හා ආර්ථික විද්‍යාව

තරංග ජයනන්ද

Assessment Methodology අගයීම් ක්‍රමවේදය

- කාලය - පැය 02
- විභාගය - පරිගණකගතව
- ප්‍රශ්න - 50 (බහුවරණ)
- ලකුණු - ලකුණු (50*2=100)
- සමත් වීම - ලකුණු 50

ව්‍යාපාර පරිසරය - 60%

- ව්‍යාපාර හා ආයතනික පරිසරය
Business and Organizational Environment – 5%
- ව්‍යාපාර කළමනාකරණයේ ස්වභාවය සහ අවකාශය
Nature and Scope of Business Management – 5%
- කළමනාකරණයේ කාර්යයන්
Function of Management – 20%
- ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරී ක්ෂේත්‍ර
Functional Areas of Business – 30%

ආර්ථික විද්‍යාව- 40%

- ව්‍යාපාරයක් තුළ ආර්ථික විද්‍යාවේ කාර්යභාරය
Role of Economics in Business– 5%
- මිල යාන්ත්‍රණය සහ තරඟකාරී වෙළඳපොල
Price mechanism and Competitive Market– 10%
- නිෂ්පාදනය, පිරිවැය, මිල සහ නිමැවුම් තීරණ
Production Cost, Price and Output Decisions– 10%
- සාර්ව ආර්ථික පරිසරය සහ ව්‍යාපාර
Microeconomics Environment and Business– 15%

ව්‍යාපාර පරිසරය - 60%

- ව්‍යාපාර හා ආයතනික පරිසරය
 - ව්‍යාපාර සංවිධාන හැඳින්වීම
 - ව්‍යාපාර පරිසරය
 - ආචාරධර්ම සහ සමාජ වගකීම
- ව්‍යාපාර කළමනාකරණයේ ස්වභාවය සහ අවකාශය
 - ව්‍යාපාර කළමනාකරනය
- කළමනාකරණයේ කාර්යයන්
 - සැලසුම්කරණය සහ පාලනය
 - සංවිධාන ව්‍යුහය
 - නායකත්වය, අභිප්‍රේරණය සහ සන්නිවේදනය

ව්‍යාපාර පරිසරය - 60%

- ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරී ක්ෂේත්‍ර
 - මෙහෙයුම් කළමනාකරනය
 - අලෙවි කළමනාකරණය
 - මානව සම්පත් කළමනාකරණය
 - කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති සහ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය

ව්‍යාපාර සංවිධාන හැඳින්වීම

පරිච්ඡේදයේ අන්තර්ගතය

- 1.1 ව්‍යාපාර හා සංවිධාන
- 1.2 ව්‍යාපාර හා සංවිධාන වර්ග
- 1.3 වෙළඳපොළ පිරිනැමුම් වල ස්වාභාවය
- 1.4 ව්‍යාපාර සම්පත්
- 1.5 ව්‍යාපාරයන් හි අනාගත දිශාව

ව්‍යාපාරය

ලාභ ලැබීම කෙරෙහි දිශානත වූ අයිතිකරුවන්ගේ වෙන් වූ සංවිධානයක් වන අතර ඒ තුළින් එහි අයිතිකරුවන්ගේ ධනය ඉහළ නැංවීමට කටයුතු කරයි

ව්‍යාපාර යනු පුද්ගල අවශ්‍යතාවන් තෘප්තිමත් කිරීම සඳහා වූ ක්‍රියාකාරකම් වන අතර මිනිස් අවශ්‍යතා සහ වුවමනා සපුරාලීම සඳහා

- භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය
- බෙදාහැරීම
- අලෙවිකිරීම ඇතුළත් ආර්ථික කටයුත්තකි.

සියලු ව්‍යාපාර කටයුතු සීමිත හිඟ සම්පත් සමාජයේ පුද්ගලයින් අතර වූ අසීමිත උවමනාවන් වෙනුවෙන් භාවිතා කරන බැවින් ඒවා ආර්ථිකමය කටයුතු ලෙස හඳුනා ගැනේ.

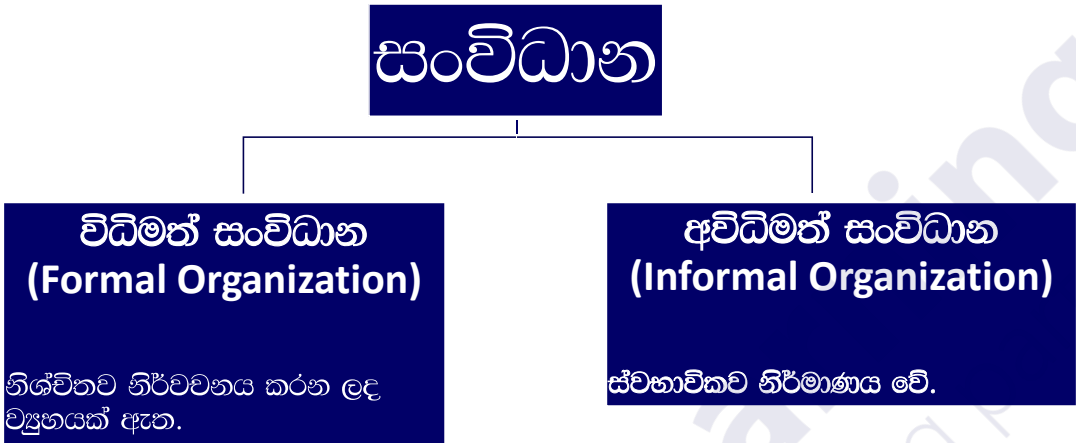
විධිමත් ව්‍යාපාරයක ලක්ෂණ

1. ආර්ථික කටයුත්තක් වීම
2. මිලදීගැනීම හා විකිණීම හෝ හුවමාරුවක් සිදු වීම
3. අධිණිඛ ක්‍රියාවලියක් වීම
4. ලාභයෙන් අභිප්‍රේරණය වීම
5. අවදානමක් හා අවිනිශ්චිතතාවක් පැවතීම
6. නිර්මාණශීලී සහ ගතික භාවය
7. ගනුදෙනුකරුවන් තෘප්තිමත් කිරීම කෙරෙහි යොමු වීම
8. සමාජීය කටයුත්තක් වීම
9. රජයේ පාලනය.

සංවිධානය

- සාමූහික අරමුණා ලඟා කර ගැනීමට උත්සුක වන, ස්ව-කාර්යචල පාලනය කරන සහ විභි පරිසරයෙන් විය වෙන් කරනු ලබන සීමාවක් සහිත සමාජ සැකැස්මකි
- සංවිධාන වලට තනි පුද්ගලයන් විසින් ලගාකරගත නොහැකි ප්‍රතිඵලයන් ලගාකරගත හැක

සංවිධාන

ව්‍යාපාර හා සංවිධාන

සංවිධානයන්හි පොදු ලක්ෂණ

- කාර්ය සාධනය සහ ප්‍රමිත වැඩිදියුණු කර ගැනීමට හෝ ලඟා කර ගැනීම සඳහා සැලකිය යුතු අවදානයක් යොමු කරයි
- කාර්යයන් පාලනය උදෙසා බලය ලබා දෙන විධිමත්ව ලේඛන ගතකල පද්ධති සහ ක්‍රියාපටිපාටි වලින් සමන්විත වේ
- විවිධ පුද්ගලයින් කාර්යයන් සිදුකිරීම හෝ එක් කාර්යයක් කෙරෙහි විශේෂීකරණය වීම
- විවිධ වූ පරමාර්ථයන් හා අරමුණු ලඟාකර ගැනීමට උත්සුක වේ
- බොහෝ සංවිධානයන් යෙදවුම් ලබාගෙන ඒවා ක්‍රියාවලියකට භාජනය කර අනෙක් පාර්ශවයන්ට මිලදී ගැනීම සඳහා නිමවුම් බවට පරිවර්තනය කරයි.

සංවිධාන පවතින්නේ ඇයි?

- සංවිධානයක් විසින් තනි පුද්ගලයෙකුගේ අඩුපාඩුකම් මැඩපවත්වා ගනී
- කළ හැකි හොඳම කාර්යය කිරීම සඳහා විශේෂීකරණය වීම සිදු වේ
- සාමූහිකව වැඩ කිරීම හෝ විවිධ වූ කාර්යයන් දෙකක් එකවර සිදු කිරීම නිසා සංවිධානයක් මගින් කාලය ඉතුරු කර ගනී
- සංවිධාන මගින් දැනුම ඒකරාශී කිරීම හා බෙදාහැරීම සිදුකෙරේ
- දිනෙන් දින සංකීර්ණ වන පුද්ගල වුවමනාවන් තෘප්තිමත් කිරීම සඳහා නිෂ්පාදිත බිහි කිරීමට
- අධිඵල ලබා ගැනීම හෙවත් පුද්ගලයන් වැඩිගනණක් එක්ව තනිව කර ලබා ගන්නා නිමැවුම අහිඬවා යන සාමූහික නිමැවුමක් සිදු කිරීම.

සංවිධාන වෙනස් වන්නේ කෙසේද?

❑ අයිතිය

- සමහර සංවිධානයන් පෞද්ගලික අයිතිකරුවන් හෝ කොටස්කරුවන්ගේ අයිතිය යටතේ පවතී මේවා පෞද්ගලික අංශයේ සංවිධාන වේ. රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධානයන් රජයේ අයිතිය යටතේ පවතී

❑ පාලනය

- සමහර සංවිධානයන් අයිතිකරුවන් විසින්ම පාලනය කරන නමුත් බොහෝමයක් සංවිධාන අයිතිකරු වෙනුවෙන් එහි වැඩ කරන පුද්ගලයන් විසින් පාලනය කෙරේ සමහරක් සංවිධාන රාජ්‍ය අනුග්‍රහය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ආයතන මගින් වක්‍රාකාරව පාලනය වේ

❑ කාර්යයන්

- සැබැවින්ම සංවිධාන විසින් කරනු ලබන කාර්යයන් විශාල ලෙස වෙනස් වේ උදාහරණයක් ලෙස නිෂ්පාදනයේ නියුතු සංවිධාන හෝ සෞඛ්‍ය සේවා සපයන සංවිධාන දැක්විය හැකිය

❑ ලාභ ලැබීමේ හෝ නොලැබීමේ අරමුණ

- සමහර සංවිධාන ලාභ ලැබීමේ අරමුණින් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යන අතර අනෙකුත් සංවිධාන ලාභ අපේක්ෂාවෙන් තොරව ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. උදාහරණ ලෙස ලාභ නොලබන සංවිධානයක් ලෙස හමුදාවක් දැක්විය හැකිය.

❑ නෛතික තත්වය

- සංවිධානයක් සීමාසහිත සමාගමක් හෝ හවුල් ව්‍යාපාරයක් විය හැකිය

❑ ප්‍රමාණය

- සංවිධානයක්, කුඩා පවුල් ව්‍යාපාරයක් (family business) හෝ ඔහු ජාතික සමාගමක් විය හැක

❑ මූල්‍ය ප්‍රභවයන්

- ව්‍යාපාර වලට අවශ්‍ය මූල්‍ය, බැංකු මගින් ණය ලබා ගැනීම තුළින් හෝ රාජ්‍ය අරමුදල් තුළින් හෝ කොටස් නිකුතුවක් තුළින් ලබාගත හැකිය. සමහර සංවිධාන මුදල් රැස්කිරීම පිළිබඳ සීමාවන්ට මුහුණ පායි

❑ තාක්ෂණය

- සංවිධාන තුළ තාක්ෂණය විවිධ මට්ටමින් භාවිතා වීමක් දක්නට ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස පරිගණක ව්‍යාපාර තුළ තාක්ෂණය ඉහළ මට්ටමින් භාවිතා කරන නමුත් කුඩා ව්‍යාපාරයක් (corner shop) ඉතා අවම මට්ටමින් තාක්ෂණය භාවිතා කරයි.

සංවිධාන මගින් සිදු කරනු ලබන්නේ කුමක්ද ?

කර්මාන්තය	කාර්යය
කෘෂිකර්මාන්තය	ආහාර නිෂ්පාදනය හා සැකසීම
නිෂ්පාදන	නිෂ්පාදන අමුද්‍රව්‍ය ලබාගැනීම සහ ශ්‍රමය හා තාක්ෂණය යොදාගෙන ඒවා නිෂ්පාදනයක් බවට පරිවර්තනය කිරීම. (උදා :- මෝටර් රථයක්)
නිස්සාරක/ අමුද්‍රව්‍ය	අමුද්‍රව්‍ය නිස්සාරණය හා පිරිසිදු කිරීම. (උදා:- කැණීම්/පතල් හෝ ආකර කර්මාන්තය)
බලශක්ති	යම්කිසි සම්පතක් (උදා:- ගල් අඟුරු) තවත් සම්පතක් බවට පරිවර්තනය කිරීම (උදා :- විදුලිය)
සිල්ලර වෙළඳාම	අවසන් පාරිභෝගිකයා වෙත භාණ්ඩ බෙදා හැරීම.
බුද්ධිමය නිෂ්පාදන	බුද්ධිමය දේපල නිපදවීම (මෘදුකාංග, පොත්, චිත්‍රපට, සංගීතය)
සේවා කර්මාන්තය	මේවා සිල්ලර වෙළඳාම, බෙදා හැරීම, ප්‍රවාහනය, බැංකුකරණය, විවිධ ව්‍යාපාරික සේවා, (උදා :- ගිණුම්කරණයල දැන්වීම්කරණය) සහ අධ්‍යාපනය හෝ සෞඛ්‍ය වැනි පොදු සේවා වලින් සමන්විත වේ

ව්‍යාපාර සංවිධාන වර්ග

1. ලාභ ලැබීමේ හෝ ලාභ නොලැබීමේ අරමුණ

- ලාභය පාදක කරගත් සංවිධාන
- ලාභය පාදක කර නොගත් සංවිධාන

2. පෞද්ගලික හෝ රාජ්‍ය අංශය

- පෞද්ගලික අංශයේ සංවිධාන - තනි පුද්ගලයින් හෝ අනෙකුත් ව්‍යාපාර සතුව අයිතිය පවත්නා සංවිධාන
- රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධාන - මධ්‍යම රජය හෝ රාජ්‍ය නියෝජිත ආයතන සතුව අයිතිය පවතින හෝ රජය යටතේ පාලනය වන සංවිධාන

3. පෞද්ගලික අංශයේ වාණිජ ව්‍යාපාර සංවිධාන

- වාණිජ/ වෙළඳ ව්‍යාපාර පවතින්නේ ලාභ ඉපයීම උදෙසායි අනෙක් අතට භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීම සඳහා ඔවුන් දරන වියදම (පිරිවැය) ඔවුන් උපයන ආදායමට වඩා අඩු විය යුතුය, ව්‍යාපාර සංවිධාන විවිධ ස්වරූපයන් සහ විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් පවතී එසේම නෛතික ව්‍යුහයන් පිළිබඳ වාරණයක් ද පවතී.

3.1 නෛතික තත්ත්වය

- ව්‍යාපාරක් පිහිටුවන සමහරෙක් තනිව ව්‍යාපාර කටයුතු කිරීම, ව්‍යාපාරයේ ලාභ බෙදාගන්නෙකු ලෙස එක් හවුල්කරුවෙකු හෝ කිහිපදෙනෙකු බඳවා ගැනීම හෝ සීමිත සමාගමක් පිහිටුවීම කළ හැකිය

3.2 සීමාසහිත සමාගම්

- සීමාසහිත සමාගම් වලට එහි අයිතිකරුවන්ගෙන් (කොටස්කරුවන්) වෙන් වූ නෛතික පුද්ගලභාවයන් පවතී. පෞද්ගලිකව ඇප වීමක් ලබා දී නොමැති අවස්ථාවක කොටස්කරුවන්ගේ වගකීම ඔවුන් කොටස්වල ආයෝජනය කළ ප්‍රමාණයට සීමා වේ මෙය සීමිත වගකීම නම් වේ

තනි පුද්ගලයෙකුගේ හෝ පුද්ගලයින්ගේ අයිතියට යටත් වූවද සීමා සහිත සමාගමක අයිතිය හා පාලනය නෛතික වශයෙන් වෙනස් ආකාර 02 කි

- ✓ කොටස්කරුවන්ට සමාගමේ දෛනික වැඩ පවත්වාගෙන යාමට සීමිත අයිතියක් පමණක් ඇත. ඔවුන් ප්‍රාග්ධනය සපයා ප්‍රතිලාභ උපයා ගනී
- ✓ අධ්‍යක්ෂකවරුන් සමාගම පවත්වාගෙන යාම සඳහා කොටස්කරුවන් විසින් පත් කරනු ලබයි. අධ්‍යක්ෂකවරුන් කොටස්කරුවන්ට වගකිව යුතුය. විධායක අධ්‍යක්ෂකවරුන් හෝ විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂකවරුන් ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් සහ උපදේශන කටයුතු සිදු කරයි.

3.3 සීමාසහිත සමාගම් වර්ග

ශ්‍රී ලංකාව තුළ පෞද්ගලික අයිතිය යටතේ පවතින සීමිත සමාගම් වර්ග දෙකකි. එනම්,

සීමිත පෞද්ගලික සමාගම්: Private Limited Companies (උදා: X Limited)

සීමිත පොදු සමාගම්: Public Limited Companies

මෙම සමාගම් අතර පහත වෙනස්කම් ද පවතී

- කොටස්කරුවන් සංඛ්‍යාව
- කොටස් පැවරීමේ හැකියාව
- අධ්‍යක්ෂකවරුන් සංඛ්‍යාව
- ප්‍රාග්ධන මූලාශ්‍ර

➤ කොටස්කරුවන් සංඛ්‍යාව

- සීමිත පෞද්ගලික සමාගමක සාමාන්‍යයෙන් එහි ප්‍රාරම්භකයා, ප්‍රවර්ධකයා හෝ ප්‍රාරම්භකයාගේ ව්‍යාපාර සේවකයින් හැර උපරිම කොටස්කරුවන් සංඛ්‍යාව 50 ක් සීමිත පොදු සමාගමක අති විශාල මහජන ආයෝජකයින් ප්‍රමාණයක් සිටිය හැකියි

➤ කොටස් පැවරීම

- සීමිත පොදු සමාගමක් සතු කොටස්, කොටස් වෙළඳපොලේදී විකිණීමේ සීමිත පෞද්ගලික සමාගමක කොටස් සාමාන්‍යයෙන් කොටස්කරුවන්ගේ අභිමතය පරිදි පැවරීම පරිදි සිදුකල හැකිය.

➤ අධ්‍යක්ෂවරුන්

-සීමිත පෞද්ගලික සමාගමක් සතුව අවම වශයෙන් එක් අධ්‍යක්ෂවරයෙක්ද සීමිත පොදු සමාගමක අවම වශයෙන් අධ්‍යක්ෂවරුන් දෙකක් ද සිටිය යුතු වේ. සීමිත පෞද්ගලික සමාගමක අධ්‍යක්ෂවරුන්ට වැඩි කොටස් ප්‍රමාණයක අයිතිය ඇත.

➤ ප්‍රාග්ධන මූලාශ්‍ර

- සීමිත පෞද්ගලික සමාගමක කොටස් ප්‍රාග්ධනය සාමාන්‍යයෙන් එහි ප්‍රාරම්භකයා හෝ ප්‍රවර්ධකයා හෝ ප්‍රාරම්භකයාගේ ව්‍යාපාර සේවකයින් හෝ සේවාදායකයා විසින් ලබා දේ. සීමිත පොදු සමාගමක කොටස් ප්‍රාග්ධනය මහජනයාගෙන් සෘජුවම හෝ ආයතනික ආයෝජකයින් මගින් රැස් කෙරේ.

3.3 සීමාසහිත සමාගම්වල වාසි

- ✓ වැඩි මුදල් ප්‍රමාණයක් ආයෝජනය සඳහා පවතී
- ✓ සීමිත වගකීම් හේතුවෙන් ආයෝජකයින් ගේ අවදානම් අඩු වේ
- ✓ වෙන් වූ නෛතික පුද්ගලභාවය. එනම් සමාගමකට දේපල අයිතිය, ගිවිසුම් වලට එළඹීමේ හැකියාව වැනි දෑ පවතී
- ✓ අයිතිය හා පාලනය නෛතික වශයෙන් වෙන් වේ. ආයෝජකයින් මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා සහභාගි වීම අවශ්‍ය නොවේ
- ✓ ප්‍රමාණය පිළිබඳ සීමාවන් නැත. සමහර සමාගම් වල මිලියන ගණනින් කොටස්කරුවන් සිටී
- ✓ නම්‍යශීලී බව, ප්‍රාග්ධනය හා ව්‍යවසාය එක්ව ගත හැකිය
- ✓ අඛණ්ඩ පැවැත්මක් තිබීම .

3.3 සීමාසහිත සමාගම්වල අවාසි

- ✓ ආරම්භ කිරීමට විශාල පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම හා සංකීර්ණ වීම
- ✓ නීතිමය බලපෑම අධික වීම
- ✓ ලාභ ද්විත්ව බදු ගණනයකට ලක් වීම
- ✓ අලාභ ව්‍යාපාරය තුළම රැඳීම
- ✓ විසුරුවා හැරීමේදී වුවද සංකීර්ණ ක්‍රියාදාමයක් අනුගමනය කිරීමට සිදුවීම
- ✓ නීතිමය අනුකූලතා පිරිවැය, සීමිත වගකීම් හේතුවෙන් සියළුම සීමිත සමාගම් පාහේ ඔවුන්ගේ මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණනයට භාජනය කර කොටස්කරුවන් හට ප්‍රසිද්ධ කළ යුතු වේ
- ✓ කොටස්කරුවන් හට ප්‍රායෝගික වශයෙන් සුළු බලයක් පවතී. ඔවුන්ගේ කොටස් විකිණීම හැරුණු විට ජන්දය භාවිතා කර අධ්‍යක්ෂකවරුන් ඉවත් කිරීමේ හැකියාවද ඔවුන් සතූ වේ .

4. රාජ්‍ය අංශය

- රජය මගින් පවත්වාගෙන යන හා රාජ්‍ය පාලනය යටතේ පවතින සියළුම සංවිධාන රාජ්‍ය අංශයට අයත් වේ. නිමිකාරිත්වය රජය, පළාත් සභා හෝ පළාත් පාලන ආයතන සතු වන ජනතාවට ප්‍රතිලාභ ලබා දීම සඳහා පවත්වාගෙන යනු ලබයි.

උදාහරණ

- ✓ පොදු සේවා සපයන ආයතන
- ✓ රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව
- ✓ පාසල්

පොදු ව්‍යවසායන් වර්ග කිරීම

- මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතු ව්‍යාපාර
 - රජයේ දෙපාර්තමේන්තු, රාජ්‍ය සංස්ථා හා රාජ්‍ය සමාගම්
- පළාත් සභා සතු ව්‍යාපාර
- පළාත් පාලන ආයතන සතු ව්‍යාපාර
 - මහ නගර සභා සතු ව්‍යාපාර
 - නගර සභා සතු ව්‍යාපාර
 - ප්‍රාදේශීය සභා සතු ව්‍යාපාර

රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධානවල විවිධ ජරමාර්ථ

- ✓ ශ්‍රී ලංකා විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුව යනු විශ්‍රාම, ප්‍රතිලාභ සහ විශ්‍රාම ගැනීම සම්බන්ධ සමාජ ආරක්‍ෂක පද්ධතියේ කොටසකි.
- ✓ ශ්‍රී ලංකා තැපැල් දෙපාර්තමේන්තුව, ආදායම් ඉපයීම අරමුණුකර ගත්ත ද ඒ තුළින් සමාජ කාර්යයන් ද ඉටු කරයි.

රාජ්‍ය අංශයේ ප්‍රධාන ලක්‍ෂණයන්

- ✓ අවසාන වශයෙන් ව්‍යවස්ථාදායකයට වග වීම
- ✓ අරමුදල් සොයා ගැනීම. රාජ්‍ය අංශයට අරමුදල් ආකාර 03කින් ලැබේ
 - බදු රැස් කිරීම මගින්
 - අය කිරීම තුළින් (නියෝග හෝ නියමයන් මගින්)
 - ණය ගැනීම තුළින්
- ✓ සේවා සඳහා ඉල්ලුම - යම් දෙයකට මිලක් අය කිරීම හා එහි ඉල්ලුම අතර සම්බන්ධතාවයක් පවතී. රාජ්‍ය අංශයේ බොහෝ සේවා සඳහා ඉල්ලුම ප්‍රායෝගිකව සීමා රහිත වේ
- ✓ සීමිත සම්පත් - රාජ්‍ය සේවා සඳහා විශාල ඉල්ලුමක් තිබුණද පවතින සීමිත සම්පත් නිසා රාජ්‍ය වියදම සීමා වීම හේතුවෙන් එකී ඉල්ලුම සෑම විටම සපුරාලිය නොහැක.

රාජ්‍ය අංශයේ ප්‍රතිලාභ

1. සාධාරණත්වය - උදා:- සෞඛ්‍ය සේවාව සෑම අයෙකුටම ලබා ගත හැකි බව රාජ්‍ය අංශයට තහවුරු කල හැක
2. මහජනතාවගේ කැමැත්ත - වඩාත් හොඳින් ඉටු කිරීමට කටයුතු කරයි
3. පොදු භාණ්ඩ - සැපයීම තුළින් පෞද්ගලික අංශය විසින් නොසලකා හරින ලද අවශ්‍යතා රජය විසින් සපුරාලීම. උදා:- වීදි ලාම්පු
4. මහා පරිමාණ ආර්ථික පිරිමැසුම් - සියළු දෑ මධ්‍යගත කිරීම තුළින් පිරිවැය අඩු කර ගත හැක
5. ලාභදායී මූල්‍යනයන් - වාණිජ මට්ටමේ ණය ලබා ගැනීමේ වලට වඩා බදු හා රාජ්‍ය ඇපවීම් තුළින් ලබා ගන්නා ණය ලාභදායී වේ
6. කාර්යක්ෂමතාවය - ඇතැම් රාජ්‍ය අංශය යනු පෞද්ගලික අංශයට වඩා කාර්යක්ෂම අංශයකි.

©JMC vLearning

රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධානයන්හි ගැටළු

1. වගකීම - බදු ගෙවන්නන් විසින් දරන හෙයින් අකාර්යක්ෂමතාවයන් නොසලකා හරි
2. මැදිහත්වීම් - දේශපාලඥයන්ට ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් කටයුතු පිළිබඳව හුරුවක් නොමැති හෙයින් ඔවුන්ගෙන් ඵලදායී වන බලපෑම් ව්‍යාපාරයේ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට අහිතකර ලෙස බලපායි. එසේම ජන්දයන් තුළින් තේරී පත්වීමට ඇති පීඩනය නිසා ගනු ලබන තීරණ අනවශ්‍ය මෙන්ම නොවැදගත් ඒවා විය හැක
3. පිරිවැය - සේවාවල ප්‍රමාණාත්මකභාවය හා ආර්ථික මෙහෙයුම් අතර සට්ටනයක් තිබිය හැක. මෙයට හේතුව වන්නේ මහජනයා පරිපූර්ණ සේවාවන් ඉල්ලුම් කරන නමුත් එහි පිරිවැය දැරීමට ඇති අකමැත්තයි.

©JMC vLearning

5. රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන NGO

දේශීය රාජ්‍ය සමග සෘජුව සම්බන්ධවී නොමැති සංවිධාන, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වේ

NGO රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන යන යෙදුම සාමාන්‍යයෙන් යොදාගනු ලබන්නේ ඒවායෙහි ප්‍රාථමික අරමුණු වාණිජමය නොවන නමුත් සමාජ ප්‍රවර්ධනය, දේශපාලනික හෝ පාරිසරික වෙනස්වීම් වැනි විවිධ මට්ටමේ ක්‍රියාකාරකම් සිදු කරනු ලබන කණ්ඩායම් සඳහායි

කෙසේ වෙතත් NGO යනු පුණ්‍යායතන නොවන අතර ඔවුන් සතුව දේශපාලන අරමුණු තිබුනද දේශපාලන පක්ෂයක් නොවන සංවිධානයකි.

©JMC vLearning

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වල ලක්ෂණ

- ✓ ස්වේච්ඡා සේවය මෙන්ම පූර්ණ කාලීන හා ගෙවන ලද සේවකයින්ගෙන් සේවක මධුල්ල සමන්විත වීම
- ✓ මූල්‍යමය, ප්‍රදානයන් තුලින් හෝ ගිවිසුම් මගින් සිදු වීම
- ✓ දැන්වීම්කරණය හා මාධ්‍ය සම්බන්ධීකරණය පිළිබඳ කුසලතාවයන් පැවතීම
- ✓ චක්‍රා ආකාරයේ ජාතික කේන්ද්‍රස්ථාන හෝ මධ්‍යස්ථාන වීම
- ✓ සැලසුම්කරණය හා අයවැයකරණයේ විශේෂඥයින් වීම.

©JMC vLearning

6. සමුපකාර සමිති සහ පොදු සමිති

ව්‍යාපාරයක සේවකයින් හෝ පාරිභෝගිකයින් විසින් හිමිකාරත්වය දරන, ඔවුන් අතර ලාභය බෙදා ගන්නා ව්‍යාපාර 'සමුපකාර' නම් වේ

සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව
கூட்டுறவு அபிவிருத்தித் திணைக்களம்
DEPARTMENT OF CO-OPERATIVE DEVELOPMENT

ආයුබෝවන්
සමුපකාර සංවර්ධන
දෙපාර්තමේන්තුව
සිල බෙට්ටි

வணக்கம்
கூட்டுறவு அபிவிருத்தித்
திணைக்களத்தின்

AYUBOWAN
WELCOME TO THE
OFFICIAL WEBSITE

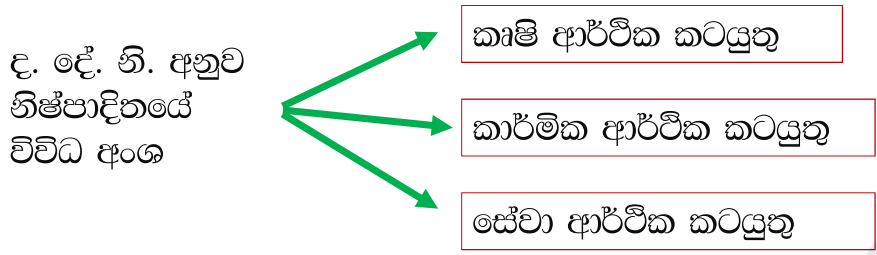
CRB
Co-operative Rural Bank

සමුපකාර සමිතිවල පොදු ලක්ෂණ

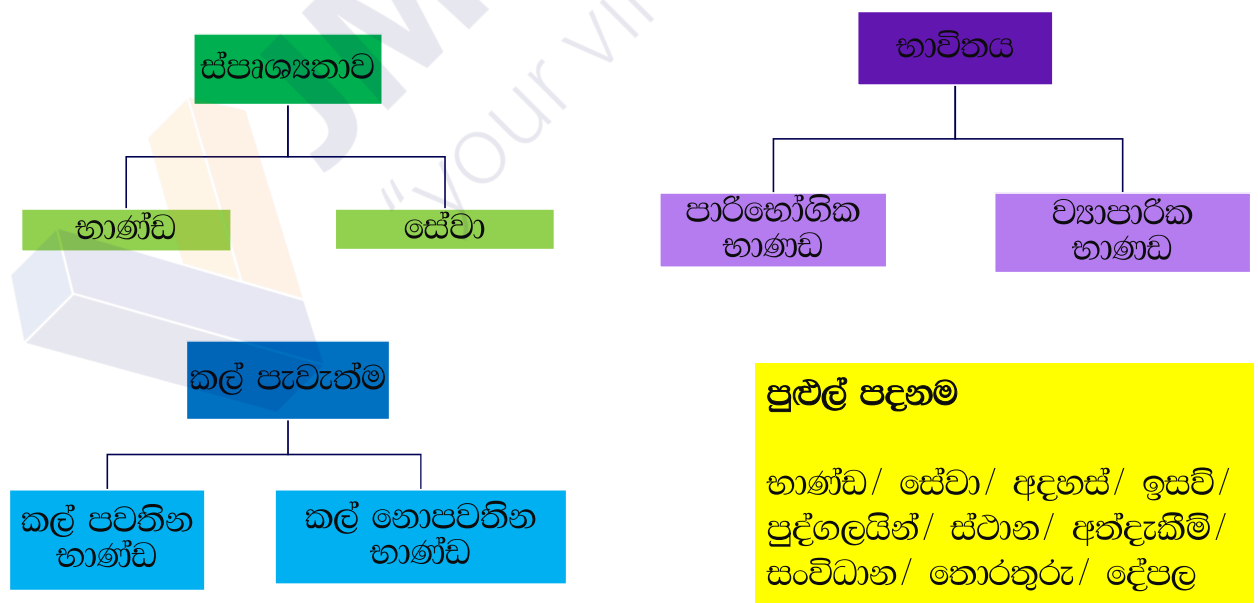
- ✓ විවෘත සමාජිකත්වයක් තිබීම
- ✓ ප්‍රජානුන්තවාදී පාලනයක් (එක් සමාජිකයකුට එක් ඡන්දයක්) තිබීම
- ✓ අතිරික්තයක් ඇත්නම් මිලදී ගන්නා ප්‍රමාණය අනුව බෙදාගැනීම
- ✓ අධ්‍යාපනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම
- ✓ යෙදූ මුදල සැලකිල්ලට නොගෙන සාමාජිකයකුට එක් ඡන්දය බැගින් හිමි වීම.

වෙළඳපොළ පිරිනැමුම්වල ස්වභාවය

නිෂ්පාදනයක්/ භාණ්ඩයක් යනු පාරිභෝගිකයින් සතු වුවමනාවන් තෘප්තිමත් කරන ප්‍රතිලාභ සමූහයක් වේ

නිෂ්පාදන වර්ගීකරණය

භාණ්ඩ හා සේවා (Goods & Services)

මිනිස් අවශ්‍යතා සපුරා සපුරාලීමේ හැකියාව ඇති භෞතික දෑ භාණ්ඩ වන අතර භෞතික නොවන දෑ සේවා වේ.

භාණ්ඩ සතු විවිධ පැතිකඩ

1. භෞතික පැතිකඩ

භාණ්ඩයේ උපාංග, ද්‍රව්‍ය සහ පිරිවිතරයන් (පාට, ප්‍රමාණය සහ අනෙකුත්) මේ හා සම්බන්ධ වේ

2. ක්‍රියාකාරී පැතිකඩ

භාණ්ඩයක් ක්‍රියාකරන්නේ කෙසේද සහ කුමන පරමාර්ථය මත විය මිලදී ගන්නේද යන්න මෙමගින් විස්තර කෙරේ

3. සංකේතාත්මක පැතිකඩ

ගනුදෙනුකරුවෙක් තමා විසින් භාණ්ඩයක යෝජිත ගුණාත්මකභාවය හෝ ඉදිරිපත් කිරීම මෙමගින් නියෝජනය වේ.

භාණ්ඩවල ලක්ෂණ

ස්පෘෂ්‍ය ලක්ෂණ

- ✓ සුලභතාවය හා බෙදා හැරීම
- ✓ ක්‍රියාකාරීත්වය (ප්‍රයෝජනවත්භාවය, ස්වල්පායීතාවය, කාර්යක්ෂමතාවය)
- ✓ මිල
- ✓ මෝස්තර (මුහුණුවරින්, දැනෙන ආකාරයෙන් හා අනෙකුත්)
- ✓ ඇසුරුම්ගතකරණය (කල්පැවැත්ම, පහසු ප්‍රමාණයන්, ලබා දී ඇති තොරතුරු)
- ✓ භාණ්ඩ වර්ගයක් සමග ලබා දෙන අනුපූරක භාණ්ඩ
- ✓ උපාංගවල බහුලතාවය හා භාණ්ඩ භාවිතය හෝ නඩත්තු සඳහා සැපයුම්කරුවන් භාවිතය.

අස්පෘෂ්‍ය ලක්ෂණ

- ✓ ප්‍රතිරූපය
- ✓ හැඟෙන වටිනාකම (Perceived Value)

සේවා වල ලක්ෂණ

- අස්පෘෂ්‍යභාවය
සේවා ස්පර්ශ කිරීමට හෝ රස බැලීමට නොහැකියි
- වෙන්කළ නොහැකි බව
සේවා, විය සපයන්නාගෙන් වෙන් කළ නොහැකි
- විවිධාකාරීත්වය
එක් එක් අවස්ථාවන්හි දී සේවා සැපයීමේ ප්‍රමිතීන් වෙනස් වේ
- නශ්‍යභාවය
සේවා පසුව සැපයීම සඳහා ගබඩාකර තබා ගත නොහැක
- හිමිකාරීත්වයක් නොමැති වීම
සේවා, මිලදී ගැනීමක් තුළින් එහි හිමිකාරීත්වය පැවරීමක් සිදු නොවේ.

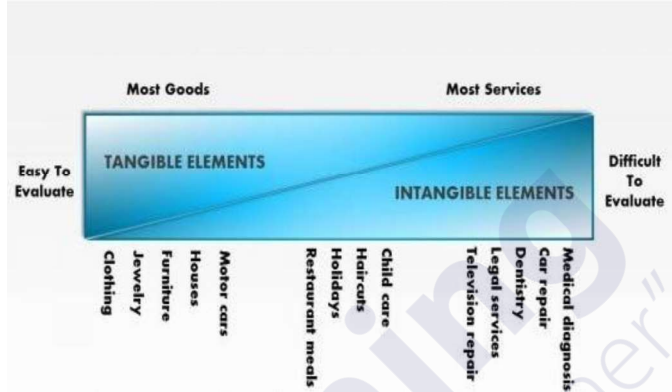
©JMC vLearning

භාණ්ඩ	සේවා
ස්පෘශ්‍ය භෞතික දෑ වේ.	අස්පෘශ්‍ය අභෞතික දෑ වේ.
නිශ්පාදනය හා පරිභෝජනය එකවර සිදු නොවේ.	නිශ්පාදනය හා පරිභෝජනය එකවර සිදු වේ.
සමජාතීය (ඒකීය) ස්වභාවයක් ගනී.	සපයන පුද්ගලයා, ස්ථානය, කාලය අනුව වෙනස් වේ/ විචල්‍ය ස්වභාවයක් ගනී.
ගබඩා කර පසුව ප්‍රයෝජනයට ගත හැක.	ගබඩා කර පසුව ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැක.
නිපදවීමට වැඩිවශයෙන් ප්‍රාග්ධනය භාවිතා වේ.	නිපදවීමට වැඩිවශයෙන් ශ්‍රමය භාවිතා වේ.
සෑම අයිතමයකම ගුණාත්වය සමාන වේ.	සේවා සපයන අවස්ථාව අනුව ගුණාත්වය වෙනස් වේ.
නිශ්පාදනය සඳහා පාරිභෝගිකයා සම්බන්ධ නොවේ.	නිශ්පාදනය සඳහා පාරිභෝගිකයා සම්බන්ධ වේ.
මිලදී ගත් භාණ්ඩ ආපසු ලබා දිය හැක.	මිලදී ගත් භාණ්ඩ ආපසු ලබා දිය නොහැක.
හිමිකම පවරා දිය හැක.	හිමිකම පවරා දිය නොහැක.

නිෂ්පාදන සන්නාහය (Product continuum)

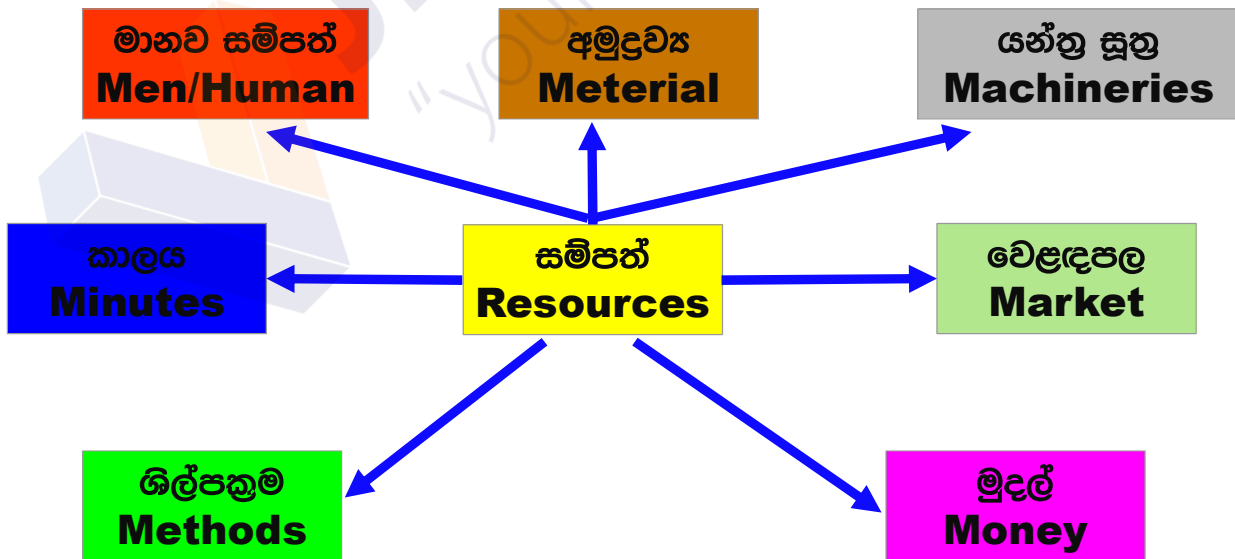
නිෂ්පාදනය මූලිකවම ස්පාශ්‍යතාව මත භාණ්ඩ හා සේවා ලෙස ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදා වෙන්කලද බොහෝමයක් නිෂ්පාදන භාණ්ඩ හා සේවා යන දෙකෙහිම සංකලනයකින් යුක්ත වේ. මෙසේ සමස්ථ නිෂ්පාදන වල භාණ්ඩ හා සේවා සංයුතිය නිෂ්පාදන සන්නාහය යන්නෙන් අදහස් කෙරේ.

The Goods/ Service Continuum

ව්‍යාපාරික සම්පත්

සංවිධානයක පවත්නා සම්පත් 7M ලෙස සාරාංශ කල හැකිය.

සම්පත්	සලකා බලන පැතිකඩයන්
මුදල්	ණය හා පිරිවැටුම් කාලය, මුදල් අතිරික්තයන්/හිඟයන්, කෙටි කාලීන හා දිගු කාලීන මූල්‍යනයන්, තෝරන මට්ටම්
මිනිසුන්	සේවක සංඛ්‍යාව, කුසලතාවන්, වේතන පිරිවැය, කාර්යක්ෂමතාවය, සේවක පිරිවැටුම, කාර්මික සම්බන්ධතා
උව්‍ය	ප්‍රභවයන්, සැපයුම්කරුවන් සහ කොටස්කරුවන්, නාස්තිය/අපතේ යාම, නව උව්‍ය, පිරිවැය, බහුල බව, අනාගත ප්‍රතිපාදන
ක්‍රමවේදයන්	වැඩ කටයුතු සිදු වන්නේ කෙසේද? ප්‍රාග්ධන සුක්ෂම ද, ශ්‍රම සුක්ෂමද? යන්න බාහිර මූලාශ්‍රයන් වලින් සේවය ලබාගන්නවා ද?
යන්ත්‍රෝපකරණ	ආයුකාලය, තත්ත්වය, උපයෝජන අනුපාතය, වටිනාකම්, ප්‍රතිස්ථාපනය, තාක්ෂණික වශයෙන් යාවත්කාලීන බව, පිරිවැය
වෙළඳපොලවල්	භාණ්ඩ හා පාරිභෝගිකයින්
කාලය	කාල කළමනාකරණය

ව්‍යාපාරික සම්පත්

භෞතික සම්පත්

මානව සම්පත්

මූල්‍ය සම්පත්

භෞතික සම්පත්

- ✓ ආයතනය විසින් ආරම්භයක් ලෙස එහි භෞතික සම්පත් වල යෝග්‍යතාවය , නඩත්තුව සහ පිරිවැය ඵලදායිතාවය පිළිබඳව සමාලෝචනයක් සිදු කරයි. මෙහිදී ඉතා වැදගත් හා සවිස්තරාත්මක මිනුමක් වනුයේ ප්‍රාග්ධන ඒකකයකට ප්‍රතිලාභයය
- ✓ තොග හා කාරක ප්‍රාග්ධනයද සම්පත් වේ. නමුත් මේවා මූල්‍යයනය කල යුතුයි. JIT ක්‍රමවේදයේදී මූලික වශයෙන් අවධානය යොමු කරනුයේ කාරක ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අවම කිරීමටයි.

- ✓ අමු ද්‍රව්‍ය: මිලෙහි ක්‍ෂණික වෙනස්වීම් සමාගමට/ආයතනයට අනතුරුදායක වේද? දිගු කාලීන සැපයුම් ගිවිසුම් තිබේද? හෝ ඒවා මැඩ පැවැත්වීම සඳහන් ඉදිරි රැකුම් උපකරණ තිබේද? යන ගැටළු සලකා බැලිය යුතුයි
- ✓ අනෙකුත් ගැටළු දෙකක් වනුයේ ආරක්ෂාව හා අවධානයයි. එනම් සමාගම/ආයතනය සතුව අසම්භාව හෝ විකල්ප සැලසුම් තිබේද යන්න සලකා බැලිය යුතුය
- ✓ අවසාන වශයෙන් , භෞතික සම්පත් උපාය සම්බන්ධීකරණ ක්‍රියා මාර්ග සඳහා බාධාවක් වේද යන්න සැලකිය යුතු අතර ඉහත කරුණු වලට අනුව භෞතික සම්පත් ආයතනයක ශක්තියක් හෝ දුර්වලතාවයක් විය හැකිය.

මානව සම්පත්

- පුද්ගල ප්‍රමාණය
සමාගමකට / ආයතනයකට කාර්යයක් සිදුකිරීමට සෑහෙන තරම් පුද්ගලයින් සිටීද? හෝ පුද්ගලයින් කිහිප දෙනෙකුගෙන් එලදායි ලෙස ඒවා ඉටු කර ගත හැකිද ? යන්න සලකා බැලිය යුතුය
- කුසලතා පදනම
ආයතනයකට ඇති කුසලතා පදනම මනිනු ලබන්නේ සේවකයින්ගේ තාක්ෂණික දක්ෂතා හා කාර්යඵල වලට අදාල වන සුදුසුකම් පුහුණුව මෙන්ම සමාජ හා මානසික හැකියාවන් මතයි
- සංස්කෘතිය
සංවිධානයක සාර්ථකත්වය උදෙසා සංවිධානයෙහි විත්තවේගී හා අභිප්‍රේරණාත්මක වාතාවරණය ඉතා වැදගත් වේ. විශේෂයෙන්ම ආයතන තුළ පවත්නා සංස්කෘතිය ඔවුන් විසින් ලබා දෙන පිරිනැමුම් (භාණ්ඩ හා සේවා) පාරිභෝජනයතුලින් පුද්ගලයින් තෘප්තිමත් කිරීම සඳහා සෘජුව බලපායි

➤ දැනුම

සමාගමක / ආයතනයක දැනුම එහි පුද්ගලයින්ගේ හා ඔවුන් කරන වැඩ කටයුතු හා බැඳී පවතී

➤ කුසලතා පදනම

ආයතනයකට ඇති කුසලතා පදනම මනිනු ලබන්නේ සේවකයින්ගේ තාක්ෂණික දක්ෂතා හා කාර්යඵල වලට අදාල වන සුදුසුකම් පුහුණුව මෙන්ම සමාජ හා මානසික හැකියාවන් මතයි

මූල්‍ය සම්පත්

වාණිජමය සංවිධානයන්හි මූල්‍ය සම්පත් සපයන්නන් විසින් කිසියම් වූ ප්‍රතිලාභයක් බලාපොරොත්තු වේ. (ණය, පොලී, ලාභාංශ හා අනෙකුත්) කෙසේවෙතත් මූල්‍ය සම්පත් අභ්‍යන්තරයෙන්ද උත්පාදනය කල හැකිය. ඉතා ඉහල මූල්‍ය ස්ථාවරත්වයකින් යුතු සමාගම් හට මුදල් රැස් කිරීම ඉතා පහසුවේ. නිෂ්පාදන සංවර්ධනයේදී, නවෝත්පාදනය සහ ව්‍යාපාර කොටස් වල ආයෝජනය කිරීම සඳහා මූල්‍ය සැපයීමට ඇති හැකියාව ව්‍යාපාරයෙහි සාර්ථකත්වයකි.

ව්‍යාපාරවල අනාගත මගපෙන්වීම

දෘෂ්ඨිය/ දැක්ම

- ව්‍යාපාරයේ සමස්ථ අනාගත අපේක්ෂාවයි. සංවිධානයක දැක්ම එහි සමස්ථ උපායශීලී අභිප්‍රාය නියෝජනය කරයි
- සමහරක් ව්‍යාපාර, අදාළ ව්‍යාපාර අංශය තුල ඔවුන්ගේ අනාගත තත්වය හෝ ව්‍යාපාරයේ නිශ්චාල කුමක්ද යන්න නිශ්චය කිරීම සඳහා ව්‍යාපාරයේ / දැක්ම විඳහා දක්වති

නිශ්චාල/ මෙහෙවර

- සංවිධානයක් තම සේවලාභීන්ට සපයන භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනයට අදාලව ආයතන විසින් සමාජය තුළ ඉටු කරනු ලබන මූලික කාර්යයන් නිශ්චාල/මෙහෙවර තුලින් විස්තර කරයි
- මෙහෙයුම සඳහා පුළුල් නිර්වචනයක් ගත් කල පහත සඳහන් මූලිකාංග 4 ක් ඇතුලත් වේ

මූලිකාංග	අර්ථකථනය
අපේක්ෂිත අරමුණු	සංවිධානය පවතින්නේ කුමක් නිසාද හා කා වෙනුවෙන්ද යන්න
උපායමාර්ග	අප සිදු කරනුයේ කුමක්ද? අප විය සිදු කරන්නේ කෙසේද?
වර්ගාත්මක ප්‍රතිපත්තීන් හා ප්‍රමිතීන්	නිශ්චාවක් මගින් සත්‍ය වශයෙන්ම පුද්ගලයින් සිදු කරනු ලබන කාර්යයන් හා ඔවුන් හැසිරිය යුතු ආකාරය පිළිබඳව බලපෑමක් සිදු කල යුතුය
වටිනාකම්	සංවිධානයක් විසින් වැදගත් යයි විශ්වාස කරන දෑ වගි මූලධර්මයන්/ ප්‍රතිපත්තීන් වේ

මෙහෙවර ප්‍රකාශයක නිඛිය යුතු ගුණාංග

- සංකෂිප්තභාවය
පුද්ගලයන්ට තේරුම් ගැනීමට හා මතකයේ තබා ගැනීමට පහසුවක් ඇති කරයි
- නම්‍යශීලීඛව
වෙනස්කම් සිදු කිරීම සඳහා හැකියාව ලබා දෙයි
- විශිෂ්ටත්වය
සමාගමට/ආයතනයට නැගීසිටීමට ශක්තියක් ලබා දේ

අරමුණු හා පරමාර්ථ

- ව්‍යාපාරයක් ලඟා කරගැනීමට බලාපොරොත්තු වන මෙහෙයුම් නොවන ගුණාත්මක තත්වයන් අරමුණු ලෙස හඳුන්වන අතර සියලුම අරමුණු පහසුවෙන් මැනිය නොහැකි හෝ සම්පූර්ණයෙන්ම මුදුන් පමුණුවා ගත නොහැකි විය හැක
- ව්‍යාපාරයක් තම මෙහෙයුම් තුළින් අත්පත් කර ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන ප්‍රමාණාත්මක තත්වයන් පරමාර්ථ ලෙස හඳුන්වයි

පරමාර්ථයක ලක්ෂණ - SMART

- ✓ නියත බව (Specific)
- ✓ මැනිය හැකි බව (Measurable)
- ✓ මුදුන්පත් කරගත හැකි බව / ලඟාකර ගත හැකි බව (Achievable)
- ✓ අදාළ හෝ උචිත බව (Relevant)
- ✓ කාල සීමාවන් (Time Bounded)

සංවිධානමය පරමාර්ථ පිහිටුවීමේ අරමුණ

ව්‍යාපාරයේ පැවැත්මට හා සමෘද්ධියට සෘජුවම හා ප්‍රධාන ලෙස බලපාන කාර්යඵල සහ ප්‍රතිඵල යන සෑම ක්ෂේත්‍රයකටම අදාළව පරමාර්ථ ඇති කල යුතුය. පහත සඳහන් ප්‍රධාන අංශයන් හි පරමාර්ථ කළමනාකරණයට උපකාරී වේ

- සැලසුම්කරණය
පරමාර්ථය යනු සැලසුම් මගින් ලඟාකර ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන ඉලක්කයන් වේ
- වගකීම
පරමාර්ථ තුළින් පුද්ගලයින්ට හා දෙපාර්තමේන්තු වලට අදාළ වගකීම් ලබාදේ
- සමෝදානය
පරමාර්ථවල සංගතභාවයක් ඇති විට ඒවා ආයතනයේ අරමුණු සමෝදානය කෙරෙහි බලපායි
- අභිප්‍රේරණය
ඉලක්ක පිහිටුවීම (විශේෂයෙන්ම සාර්ථකත්වය උසස්වීම් හා ප්‍රසාද දීමනා හා සම්බන්ධව) අභිප්‍රේරණය ඉහළ නැංවීමට රැකුලක් විය හැක.

සමබර ලකුණු පත්‍රිකා (Balanced Scorecard)

කප්ලන් හා නෝර්ටන් (Kaplan & Norton) විසින් මෙම ප්‍රවේශය හඳුන්වාදුන් අතර එහි ව්‍යාපාරයක කාර්යඵල, දෘෂ්ඨිකෝණ හතරකින් විග්‍රහ කල යුතු බව දක්වයි.

➤ **මූල්‍ය දෘෂ්ඨිකෝණය**

අප කොටස්කරුවන් දෙස බලන්නේ කෙසේද?

➤ **පාරිභෝගික දෘෂ්ඨිකෝණය**

පාරිභෝගිකයින් අප දකින්නේ කෙසේද?

➤ **අන්තර් ව්‍යාපාරික දෘෂ්ඨිකෝණය**

අප විශේෂිත විය යුත්තේ කුමකින් ද?

➤ **නවෝත්පාදන හා ඉගෙනුම් දෘෂ්ඨිකෝණය**

අපට වටිනාකම් නිර්මාණය කිරීමට සහ ඒවා වැඩිදියුණු කරමින් පවත්වා ගැනීමට හැකිවේද?

